

U povodu stogodišnjice slikarove smrti izložena je i oltarna pala, koja je bila izgubljena 50 godina

Maja Car

Mato Celestin Medović

S Bukovcem dijeli atelijer, franjevački red napušta zbog tvrdoglavosti, a pred kraj života gubi vid

MEDOVIĆ zavjete polaže 1874., a red napušta 1894. godine

Zagrebački potres odredio je da kapitalne povijesne kompozicije Mate Celestina Medovića ("Splitski sabor", "Dolazak Hrvata", "Krunjenje Ladislava Napuljskog" i "Zaruke kralja Zvonimira") trenutačno možemo vidjeti u Klovićevim dvorima. Izmještene su do daljnega iz oštećene palače u Opatičkoj 10, za čiju su Zlatnu dvoranu i rađene.

No istodobno Umjetnička galerija Dubrovnik priredila je izložbu svoje zbirke Medovićevih djela u povodu godine u kojoj bilježimo stotu obljetnicu smrti tog utemeljitelja modernog hrvatskog slikarstva, koji je visoke domete ostvario i u portretima i u sakralnom slikarstvu, a naročito u pejzažima.

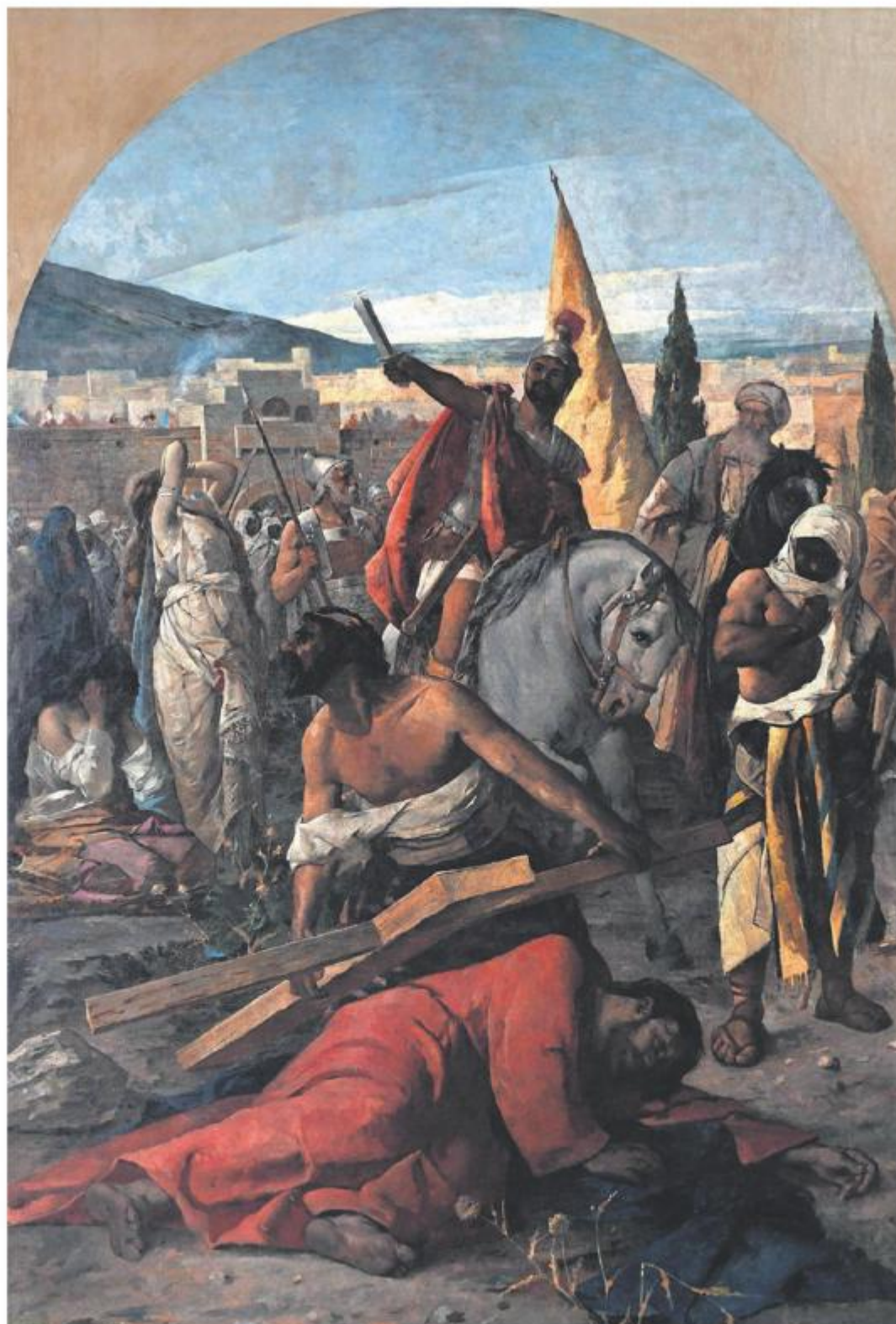
Žudio je za živim modelima

– Izloženo je 31 djelo, a ideja je bila naglasiti koliko je Medović žanrovski raznolik. Što se tiče njegova sakralnog stvaralaštva, svojevrsna poslastica izložbe je

Umjetnička galerija Dubrovnik priredila je izložbu utemeljitelja modernog hrvatskog slikarstva čija međunarodna afirmacija tek slijedi

oltarna pala, koja se rijetko izlaže. Riječ je o slici "Isus pada pod križem" iz 1888. godine, iz razdoblja kada se Medović vraća sa školovanja u Italiji i prije nego što odlazi na školovanje u Münchenu, a originalno je napravljena za kapelu dubrovačke bolnice koja je sagrađena te godine. Na njoj se vidi Medovićev napredak nakon školovanja, iako još uvijek ima nezgrapnosti tipa ne baš najboljih perspektivnih skraćivanja, a koja će kasnije riješiti tijekom studija u Njemačkoj. No važno je da se tu i prvi put u njegovu opusu javljaju likovi senzualnih žena u povorci ljudi – kazala je kustosica izložbe dr. sc. Rozana Vojvoda. Spomenuta slika imala je turbulentnu povijest jer joj se gotovo pedeset godina zameo trag, točnije od 1958. godine, kada je otpremljena na restauraciju u Zagreb. Pronađena je i restaurirao ju je Hrvatski restauratorski zavod te je 2003. godine prvi put predstavljena dubrovačkoj javnosti.

– Važna je i skica sv. Ivana Evanđelista iz 1896. godine nastala za svod crkve u Križevcima, koja je rađena tijekom Medovićeva zagrebačkog perioda (u Zagreb, naime, odlazi poslije školovanja u Münchenu) te skica Sv. Trojstva iz 1899. za fresku u luneti crkve sv. Terezije u Požegi. Na obje skice zanimljivo je

"ISUS PADA POD KRIZEM", 1888., ulje na platnu, 265 x 170 cm, restaurirano 2003.

njegovo rasvjetljavanje palete na što je snažno utjecao dvije godine od njega stariji Vlaho Bukovac, s kojim je Medović godinu dana u Zagrebu dijelio i atelijer – kaže dr. sc. Vojvoda.

Medović je rođen 17. studenog 1857. u Kuni na Pelješcu, od oca Nikole i majke Katarine, bio je jedan od sedmero njihove djece. Rano ostaje bez oca, a 1868. napušta Pelješac, godinu dana provodi u Franjevačkom samostanu Gospe od Loreta, a potom kao 11-godišnjak dolazi u Dubrovnik u samostan Male braće. Zavjete polaže 1874. i svom imenu dodaje ime Celestin, no važna godina za njegovo slikarstvo je 1880., kada u Dubrovniku boravi general franjevačkog reda Bernardin del Vaga da Portogruaro, koji je znao uočiti umjetničke sklonosti kod redovnika. On ga je ohrabrio u slikarstvu i dao mu dozvolu za studij u Rimu gdje je smješten u Samostanu sv. Izidora i nije pretjerano zadovoljan jer mu je učitelj Lodovico Seitz, koji je slikao freske i u đakovačkoj katedrali, pobornik nazarenskog, pomalo rigidnog stila. Tištala ga je nemogućnost pohađanja državne Akademije i slikanja po živim modelima. Školovanje u Italiji bilo je isprekidano i nesistematično i tek kad odlazi na daljnje školovanje u München (1888. – 1893.), uz financijsku i moralnu podršku dubrovačkih intelektualaca, počeo će pravo njegovo naučavanje.

Tamo je diplomirao s velikom povijesnom kompozicijom "Bakanal", koja će mu donijeti međunarodno priznanje, a na dubrovačkoj izložbi izložena je skica za tu sliku.

U Dubrovnik se vratio 1893. nesretan jer više nije vidio nikakvu mogućnost daljnjeg umjetničkog napredovanja. No Franjo Rački i Izidor Kršnjavi pozivaju ga u Zagreb (1895. – 1907.) da se pridruži umjetničkoj koloniji koja se okupljala oko Vlaho Bukovca, koji se upravo vratio iz Pariza. Medović tada napušta i franjevački red, navodno zbog neslaganja. Kažu da je bio tvrdoglav i ne uvijek uzorne poslušnosti koja se u redu tražila.

– Medović je bio i velik portretist, ponirao je u lik osobe, što se rijetko spominje jer Bukovac je imao primat u tom žanru. Izloženi su portreti iz svih faza njegova stvaralaštva, a iz njegova zagrebačkog perioda izložen je njegov antologijski portret "Portret nepoznate", na kojem se jasno vide dionice rađene impresionističkim duktusom. Imao je afinitet slikanja starijih ljudi i nikada nije zaboravljao na psihološku komponentu – govori dr. sc. Vojvoda pa dodaje:

– Što se tiče Medovićeve pozicije u povijesti u umjetnosti, smatramo ga, uz Vlahu Bukovca, jednim od utemeljitelja hrvatskog modernog slikarstva. Apsolutno je bitan za hrvatsko slikarstvo zbog uvođenja moderne slikarske misli i emancipacije pejzaža kao žanra. Osobito su važni njegovi predivni pelješki pejzaži puni južnjačkog svjetla i boje koji nastaju

"ŠIPCI" oko 1904., ulje na platnu, 74,3 x 29,5 cm, iz perioda u kojem se Medović vraća u rodnu Kunu na Pelješcu i posvećuje slikanju pejzaža, prirode i marina

nakon što 1908. konačno napušta i Zagreb i vraća se u osamu svog rodnog mjesta. Sa slikama pejzaža i marina dao je nemjerljiv doprinos razvoju hrvatskog modernog slikarstva.

Vrijeme rata teško preživljava u rodnoj Kuni, slika oltarne pale kako bi zaradio. Obolijeva 1918., imao je problema s bubrežima i jako mu je oslabio vid. Na liječenje je otpremljen u Sarajevo, u kojem je i preminuo 1920., a pokopan je u Kuni na groblju gdje je i crkvića sv. Spasa, koju je osobno oslikao 1907.

Fasciniran sv. Franjom

– Radeći ovu izložbu, zanimljivo mi je bilo koliko je bio jak njegov impuls za napredovanjem i poboljšanjem. I kad se iz Zagreba nakon svih razočaranja vraća na Pelješac, njemu opet kao da nedostaje neka veća sredina i 1912. odlazi na dvije godine u Beč. I iako u kreativnom smislu taj period ne donosi neku novinu, jasno pokazuje tu njegovu jaku stalnu želju za napredovanjem. Što se pak tiče sakralnih djela, imamo izloženu jednu malu sliku sv. Franje Asiškog iz 1896. koja nije vrh njegova stvaralaštva, ali pokazuje drugu uočenu komponentu, a to je njegova fasciniranost sv. Franjom, i to motivima svečeve osame, molitve i primanja stigmati. I nakon što je napustio taj red 1894., do kraja života razrađivat će njegov lik na način u kojem je vidljiva neka lijepa duhovnost. Uglavnom, dok se Bukovac velikim izložbenim projektima posljednjih godina prilično dobro promovirao i na međunarodnoj sceni, jednako velikom Medoviću takva afirmacija i međunarodna promocija tek predstoji – zaključuje dr. sc. Vojvoda. ●